

І. Л. Гасюк,
доктор наук з державного управління, доцент,
завідувач кафедри фізичної культури та валеології
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

УДК 351(054.9):796.6 (4) (045)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ТА СПОРТОМ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ

Проаналізовано нормативні та правові засади організації державного управління фізичною культурою і спортом у провідних країнах Європи. Досліджено зміст основних законодавчих актів, що регулюють суспільні відносини у сфері фізичної культури і спорту Росії, Німеччини, Франції, Італії, Великої Британії, — трудових, соціального захисту, фінансування, адміністративної та кримінальної відповідальності, спортивного арбітражу, кадрового та матеріально-технічного забезпечення тощо. Проаналізовано зміст Спортивного кодексу Франції, охарактеризовано його структуру, регуляторну спрямованість та визначено особливості повноважень центрального виконавчого органу державної влади в сфері фізичної культури та спорту. Встановлено, що в усіх розглянутих нами країнах управління галуззю знаходиться в прерогативі держави і здійснюється відповідними центральними державними виконавчими органами влади, а відмінність полягає лише в ступені децентралізації і фокусуванні певних повноважень із управління галуззю на рівні суб'єктів федерації або інших територіально-адміністративних одиниць.

Ключові слова: фізична культура, спорт, право, державне управління.

Успішний розвиток державного управління фізичною культурою і спортом, соціально-економічних та правових основ організації державної служби в галузі визначальною мірою залежить від вивчення та узагальнення передового світового досвіду, імплементації в законодавство України адаптованих до реалій сьогодення окремих правових норм. Вивчення досвіду провідних країн світу в частині організації державного управління галуззю, визначення ролі та меж державно-правового регулювання фізичної культури і спорту, особливостей нормативно-правового регулювання відносин між учасниками фізкультурно-спортивного руху, соціального забезпечення та гарантій спортсменів, фізкультурників тощо, досвіду організації роботи з матеріально-технічного, кадрового, фінансового, медичного забезпечення діяльності галузі, особливостей правового регулювання організації спонсорства та спортивного маркетингу, організації державного управління боротьби із допінгом у спорті вищих досягнень тощо має забезпечити належний рівень розвитку галузі, сприяти широкому залученню громадських організацій до управління нею, визначенню їх ролі та місця в цих процесах, окреслити правове коло повноважень учасників управлінського процесу, забезпечити належний рівень функціонування галузі та визначити перспективні напрями розвитку фізичної культури і спорту в країні.

Як свідчать результати наукових досліджень [1; 2; 3; 4], значущість фізичної культури і спорту для суспільства в сфері виховання, освіти, економіки, охорони здоров'я, національної безпеки усвідомлюється усіма розвинутими країнами світу, які з метою розвитку фізичної культури і спорту всебічно сприяють удосконаленню нормативно-правової бази державного управління, організації дієвої державної служби в сфері фізичної культури і спорту. Підтвердженням цілеспрямованої та комплексної законодавчої діяльності провідних країн світу в царині спортивного права є прийняття національних законів про спорт, фізичну підготовку та спортивну діяльність, які з'являються в 40-х роках ХХ ст. За даними літературних джерел [1; 3], у 1937 році в Великій Британії прийнято закон про фізичну підготовку та рекреацію; у 1942 році в Італії приймають закон про спорт; у 1961 році в Канаді та Японії приймають закони про фізичну підготовку та любительський спорт; у 1972 та 1975 роках відповідні закони приймаються в Швейцарії та Греції. До початку 90-х років більшість провідних країн світу мають відповідні закони, а законодавча діяльність щодо їх удосконалення стає постійним об'єктом уваги прогресивних кіл суспільства.

Зважаючи на завдання дослідження, нами будуть розглянуті загальні основи організації державного управління та діючі нормативно-правові акти, що регламентують суспільні відносини в сфері фізичної культури і спорту провідних країн Європи.

Метою роботи є дослідження нормативно-правових основ організації державного управління в сфері фізичної культури і спорту у провідних країнах Європи.

Федеральний закон про фізичну культуру і спорт Російської Федерації був прийнятий 16 листопада 2007 р. [5]. Федеральний закон встановлює правові, організаційні, економічні та соціальні основи діяльності в сфері фізичної культури та спорту в Російській Федерації. Законодавство про фізичну культуру і спорт ґрунтується на таких принципах:

- забезпечення права кожної особи щодо вільного доступу до фізичної культури і спорту, права на заняття фізичною культурою і спортом для усіх категорій громадян та груп населення;
- єдності нормативної правової бази в сфері фізичної культури і спорту на всій території країни;
- поєднання державного регулювання суспільних відносин у сфері фізичної культури і спорту з саморегулюванням таких відносин суб'єктами фізичної культури і спорту;
- встановлення державних гарантій прав громадян у сфері фізичної культури і спорту;
- заборони на дискримінацію та насильство в сфері фізичної культури і спорту;
- забезпечення безпеки життя та здоров'я осіб, які займаються фізичною культурою і спортом, учасників та глядачів фізкультурно-спортивних заходів;
- дотримання міжнародних договорів країни в сфері фізичної культури і спорту;
- сприяння розвитку фізичної культури і спорту інвалідів, осіб, які мають обмежені можливості здоров'я, та інших соціальних груп, які потребують соціального захисту;
- взаємодії державного федерального органу виконавчої влади, органів виконавчої влади суб'єктів Федерації, органів місцевого самоуправління зі спортивними федераціями;
- безперервності та наслідування фізичного виховання громадян усіх вікових груп;

— сприяння розвитку усіх видів та складових частин спорту з урахуванням унікальності виду спорту, його соціальної та освітньої функцій, специфіки його структури, що ґрунтується на добровільній діяльності його суб'єктів.

До суб'єктів фізичної культури і спорту в Російській Федерації належать: фізкультурно-спортивні організації, товариства, спортивні клуби, спортивно-технічні товариства, центри спортивної підготовки, спортивні федерації, суспільно-державні організації, які здійснюють організацію змагань із військово-прикладних та службово-прикладних видів спорту; освітні установи, які здійснюють діяльність у сфері фізичної культури та спорту; оборонні спортивно-технічні організації; наукові організації, які здійснюють дослідження в сфері фізичної культури і спорту; олімпійський, параолімпійський, сурдололімпійський комітети Росії, спеціальна олімпіада Росії; федеральний орган виконавчої влади в сфері фізичної культури і спорту, органи виконавчої влади суб'єктів Російської Федерації, органи місцевого самоврядування, підвідомчі цим органам організації; федеральні органи виконавчої влади, які здійснюють керівництво розвитком військово-прикладних та службово-прикладних видів спорту; професійні спілки в сфері фізичної культури і спорту; громадяни, які займаються фізичною культурою і спортом, спортивні колективи, спортсмени, судді, тренери та інші спеціалісти в сфері фізичної культури і спорту відповідно до переліку, затвердженого федеральним органом виконавчої влади в сфері фізичної культури і спорту.

Окремої уваги заслуговує питання повноважень, які регламентовано законодавцем для певних суб'єктів фізичної культури і спорту. Так, до повноважень Російської Федерації в сфері фізичної культури і спорту віднесено розробку і реалізацію державної політики в сфері фізичної культури і спорту, прийняття та реалізацію програм розвитку фізичної культури в Російській Федерації; участь в організації заходів щодо підготовки спортивних збірних команд до участі в Олімпійських іграх, інших змагань міжнародного рівня; організацію і проведення міжрегіональних та загальноросійських офіційних спортивних та фізкультурних заходів; організацію та території Російської Федерації Олімпійських ігор, чемпіонатів та кубків світу, Європи, інших міжнародних змагань; організацію та проведення загальноросійських змагань інвалідів та осіб з обмеженими можливостями; акредитацію всеросійських спортивних федерацій; організацію професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері фізичної культури і спорту; розробку технічних регламентів спортивного інвентарю та обладнання; матеріально-технічне, фінансове, науково-методичне, медико-біологічне, медичне, антидопінгове забезпечення спортивних збірних команд; проведення всеросійських оглядів фізичної підготовки громадян допризовного та призовного віку, розробку програм фізичної підготовки для таких громадян; здійснення пропаганди фізичної культури і спорту, здорового способу життя; організацію видавництва наукової, освітньої, науково-популярної літератури; організацію будівництва та реконструкції спортивних об'єктів; розробку та затвердження програм та учбових планів занять фізичною культурою і спортом для різних вікових груп населення; підготовку військовослужбовців із військово-прикладних та службово-прикладних видів спорту; організацію наукових досліджень у сфері фізичної культури і спорту; заснування державних нагород, почесних звань, премій, інших форм заохочень; забезпечення суспільного правопорядку та безпеки під час проведення офіційних спортивно-фізкультурних заходів; організацію функціонування єдиної системи обліку спортивних паспортів; сприяння розвитку дитячо-юнацького, молодіжного, масового спорту, спорту вищих досягнень та професійного спорту тощо.

Окремої уваги заслуговує нормативне регулювання делегування вищезначених повноважень суб'єктам Російської Федерації. Законодавцем встановлено, що Федеральний орган виконавчої влади в сфері фізичної культури і спорту здійснює нагляд за правовим регулюванням, яке здійснюється суб'єктами

Російської Федерації в межах делегованих повноважень; здійснює контроль та нагляд за повнотою та якістю реалізації делегованих повноважень і за необхідності проводить підготовку пропозицій щодо вилучення відповідних повноважень тощо [5].

До основних повноважень суб'єктів Російської Федерації в сфері фізичної культури і спорту належать такі: визначення основних завдань та напрямів розвитку фізичної культури і спорту в суб'єктах Федерації, прийняття та реалізація державних регіональних програм розвитку фізичної культури і спорту; встановлення почесних звань, нагород та премій у сфері фізичної культури і спорту таких суб'єктів; організація та проведення регіональних офіційних фізкультурних та спортивних заходів, а також забезпечення комплексу заходів, пов'язаних з їхнім проведенням; організація розвитку національних видів спорту; присвоєння спортивних розрядів та кваліфікаційних категорій спортивним суддям; розвиток фізичної культури і спорту інвалідів, осіб з обмеженими можливостями здоров'я, адаптивної фізичної культури та спорту; організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері фізичної культури і спорту; забезпечення діяльності регіональних центрів фізичної підготовки тощо.

З метою забезпечення умов для розвитку фізичної культури і спорту на територіях муніципальних утворень до повноважень органів місцевого самоврядування Російської Федерації віднесено визначення основних завдань та напрямів розвитку фізичної культури і спорту з урахуванням місцевих умов та можливостей, прийняття та реалізацію місцевих програм розвитку фізичної культури і спорту; популяризацію фізичної культури і спорту серед широких верств населення; організацію проведення муніципальних офіційних фізкультурно-спортивних заходів, організацію фізкультурно-спортивної роботи за місцем проживання громадян; затвердження календарних планів фізкультурно-спортивних заходів муніципального рівня; організацію медичного забезпечення офіційних фізкультурно-спортивних заходів; забезпечення суспільного порядку та безпеки під час проведення відповідних фізкультурно-спортивних заходів; затвердження порядку формування збірних команд муніципальних районів та міських округів, їх забезпечення; сприяння суб'єктам фізичної культури і спорту, які здійснюють свою діяльність на території муніципальних утворень тощо.

У законі визначено загальні засади організації діяльності в сфері фізичної культури і спорту фізкультурно-спортивними організаціями, установами, підприємствами, мету, функції, завдання, особливості діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту, порядок визнання видів спорту та спортивних дисциплін та їх внесення до Всеросійського реєстру видів спорту, визначено спортивні звання та розряди, почесні спортивні звання, кваліфікаційні категорії спортивних суддів, охарактеризовано правові засади протидії використанню допінгових засобів і методів, правила та форму спортивного паспорта спортсмена, порядок підготовки спортивного резерву, зміст та форму учбово-тренувальних програм підготовки спортсменів за різними видами спорту, нормативно-правові засади фінансового, медичного, матеріально-технічного, кадрового забезпечення фізичної культури і спорту, загальні засади міжнародної спортивної діяльності тощо [5].

Загальні тенденції розвитку фізичної культури і спорту в Російській Федерації визначено в "Стратегії розвитку фізичної культури і спорту в Російській Федерації на період до 2020 року" [6]. Метою стратегії є створення умов, які забезпечать можливість усім громадянам вести здоровий спосіб життя, систематично займатись фізичною культурою і спортом, отримати доступ до розвинутої спортивної інфраструктури, підвищити конкурентоздатність російського спорту. Основними завданнями досягнення мети стратегії є створення нової національної системи фізкультурно-спортивного виховання населення; розробка та реалізація комплексу заходів щодо пропаганди фізичної культури і спорту як важливої складової здорового способу життя; модернізація системи фізичного виховання різних верств населення, в тому числі й у освітніх установах; удосконалення системи підготовки спортсменів

високого класу, спортивного резерву, підвищення рівня соціального захисту спортсменів та тренерів; розвиток організаційно-управлінського, кадрового, науково-методичного, медико-біологічного та антидопінгового забезпечення фізкультурно-спортивної діяльності; розвиток інфраструктури сфери фізичної культури і спорту, удосконалення фінансового забезпечення фізкультурно-спортивної діяльності; створення системи забезпечення соціальної безпеки на спортивних об'єктах, організація роботи зі спортивними вболівальниками та їх об'єднаннями тощо. Вищезначене коло завдань реалізується шляхом застосування програмно-цільового підходу в декілька часових етапів [7]. Таким чином, організація державного управління фізичною культурою і спортом Російської Федерації характеризується трьохрівневою структурою, чітким відстеженням провідної ролі держави в процесах розвитку фізичної культури і спорту, централізацією влади з одночасним залученням і розширенням участі в цих процесах громадських органів управління та інших суб'єктів фізичної культури і спорту.

Безпосереднє державне управління фізичною культурою і спортом у Сполученому Королівстві Великої Британії та Південній Ірландії здійснюється центральним державним виконавчим органом — Департаментом культури, засобів масової інформації та спорту [8]. Як зазначається в офіційних джерелах [8], основними завданнями департаменту в сфері фізичної культури і спорту є розробка та реалізація державної політики в галузі; організація роботи із протидії вживання заборонених речовин у спорті; координація роботи з суб'єктами фізичної культури і спорту; розвиток масової фізичної культури і спорту; розвиток шкільного та студентського спорту; удосконалення механізмів управління фізичною культурою і спортом; координація роботи із суб'єктами професійного спорту; сприяння розвитку спортивної інфраструктури; впровадження програм підтримки гендерної рівності; здійснення міжнародної співпраці та захист державних інтересів у сфері фізичної культури і спорту; сприяння розвитку спортивним та іншим громадським організаціям; сприяння розвитку дитячо-юнацького та любительського спорту тощо.

Центральний виконавчий орган державної влади в сфері фізичної культури і спорту здійснює координацію роботи низки недержавних установ: органу ліцензування футболу, олімпійського комітету, дистриб'ютора олімпійських лотерей, організації “Спорт Англії”, організації “Спорт Великобританії”, антидопінгового центру, національної адміністративної ради та професійних ліг (футболу, тенісу, регбі, автоспорту, баскетболу, боксу тощо). Так, метою діяльності організації “Спорт Великобританії” [9] є розвиток спорту вищих досягнень у країні, реалізація державної політики в сфері олімпійського та параолімпійського спорту. “Спорт Великобританії” здійснює підготовку та проведення найвизначніших у країні спортивних змагань, є представником країни в багатьох міжнародних спортивних організаціях. Також згадана вище організація за дорученням здійснює інвестування в спортивну індустрію державних та інших коштів, а також контроль за їх використанням. Згідно з даними офіційних джерел [9] “Спорт Великобританії” несе відповідальність за суму понад сто мільйонів фунтів стерлінгів, яка була інвестована в збірні команди країни, які братимуть участь в олімпійських та параолімпійських іграх у Лондоні 2012 року. Також до основних завдань діяльності організації належить: моніторинг за навчально-тренувальним процесом, координація діяльності тренерів з видів спорту, організація системи пошуку та відбору спортивних талантів, організація та проведення наукових досліджень у сфері спорту вищих досягнень, організація надання медичних послуг спортсменам, які входять до збірних команд країни тощо.

Закон про фізичну культуру і рекреацію у Великобританії було прийнято в 1937 році, який із змінами та доповненнями діє і на сьогодні [10]. Дія Закону спрямована на врегулювання процесів, пов'язаних із розвитком матеріально-технічної бази для занять фізичною культурою й активного відпочинку громадян, створення центрів соціальної допомоги. Так, згідно із Законом місцеві територіальні ради в галузі освіти мають право відповідно до затвердженого казначейством порядку

надавати гранти та компенсувати витрати громадських та інших спортивних організацій на придбання спортивного обладнання, будівництво або реконструкції спортивних об'єктів, підготовку тренерсько-викладацьких кадрів тощо.

Вищезгаданим Законом було суттєво розширено повноваження в сфері фізичної культури і спорту органів місцевої влади, а саме — набувати у власність та розпоряджатись земельними ділянками, будівлями, іншим рухомим та нерухомим майном, яке за цільовим призначенням використовується або має використовуватись для організації занять фізичною культурою громадян та їх активного відпочинку; здійснювати безпосереднє управління спортивною інфраструктурою; здійснювати організацію підготовки кадрового корпусу; надавати на умовах оренди або безоплатного користування майно, спортивне обладнання тощо.

Слід відзначити, що поряд із вищенаведеним нормативно-правовим актом у Великобританії діє низка законів, які регламентують діяльність у сфері ліцензування спортивної діяльності, пожежної, санітарно-гігієнічної безпеки, протидії правопорушенням, вживанню алкоголю під час проведення масових спортивних заходів тощо [8].

Таким чином, основною ознакою організації державного управління фізичною культурою і спортом у Великій Британії є централізація державної влади, підпорядкування та підвідомчість у своїй діяльності центральному органу державної виконавчої влади низки недержавних організацій і установ спортивно-фізкультурного спрямування; і поряд з тим значна увага приділяється розвитку фізичної культури і спорту територіально-адміністративних утворень шляхом розширення повноважень та функцій органів місцевого самоврядування.

Федеративна Республіка Німеччина характеризується відсутністю єдиного централізованого організаційного механізму державного управління фізичною культурою і спортом. За даними офіційних джерел [12], у Німеччині відсутній центральний орган державної виконавчої влади в сфері фізичної культури і спорту. Різною мірою питаннями розвитку галузі опікуються законодавча гілка влади в особі спортивного комітету, уряди земель, федеральні міністерства освіти та охорони здоров'я (в межах функціональних повноважень), громадські (недержавні) установи, організації, підприємства тощо. На рівні федеральних земель державне управління галуззю здійснюється профільними міністерствами, наприклад, у землі Бранденбург за розвиток фізичної культури і спорту несе відповідальність Міністерство освіти, молоді і спорту [13], у Нижній Саксонії справами фізичної культури і спорту опікується Міністерство внутрішніх справ та спорту [14]. Типовими завданнями центрального державного виконавчого органу влади в сфері фізичної культури і спорту певної федеральної землі є розробка і реалізація політики розвитку фізичної культури і спорту відповідного територіально-адміністративного утворення; сприяння розвитку спорту вищих досягнень, масового спорту та спорту інвалідів; забезпечення належного фінансового та іншого матеріально-технічного забезпечення; нормативно-правовий супровід спортивної діяльності, законодавче врегулювання такої діяльності; сприяння розвитку спортивних клубів та об'єднань, які є стрижневим елементом політики розвитку масового спорту; залучення фінансової допомоги на розвиток спортивної інфраструктури; організація плідного співробітництва між державними органами управління спортом та органами самоуправління, громадськими організаціями, установами, клубами, федераціями тощо на засадах автономії, поваги, свободи відповідних громадських об'єднань; фінансування та контроль за будівництвом спортивної інфраструктури в муніципалітетах; сприяння організації та координації діяльності відповідних спортивних установ у проведенні спортивних змагань та заходів тощо. Слід відзначити, що пріоритетним завданням органу державної виконавчої влади в сфері фізичної культури і спорту є делегування повноважень громадським органам управління в частині розвитку спортивно-масового руху, поєднання державного фінансування відповідних програм із безпосередньою їх реалізацією спортивними клубами іншими суб'єктами галузі тощо.

У Німеччині діє велика кількість громадських спортивних організацій та об'єднань, провідними з яких є Німецька олімпійська спортивна федерація та Німецький спортивний союз інвалідів тощо. Німецька олімпійська спортивна федерація об'єднує шістнадцять регіональних спортивних федерацій, тридцять п'ять федерацій олімпійських видів спорту, двадцять сім федерацій неолімпійських видів спорту, двадцять спортивних об'єднань тощо, налічує понад двадцять сім мільйонів членів та понад дев'яносто одну тисячу гімнастичних і спортивних клубів тощо. Щорічні добровільні пожертви на розвиток спорту та фізичної культури сягають шести із половиною мільярдів євро [15]. До основних завдань Німецької олімпійської спортивної федерації слід віднести розвиток дитячо-юнацького, шкільного та студентського спорту, підтримку спортсменів вищих категорій, розвиток видів спорту в країні, організацію заходів протидії вживанню заборонених речовин у спорті, організацію та проведення змагань міжнародного та національного рівня, організацію наукових досліджень у спорті, консультування з питань, пов'язаних із діяльністю в галузі, організацію підготовки тренерсько-викладацьких кадрів, діяльність у сфері медичного забезпечення спорту вищих досягнень, фінансову та іншу підтримку видатних діячів і спортсменів у сфері фізичної культури і спорту тощо.

В Італійській Республіці державне управління фізичною культурою і спортом здійснюється через міністерства молоді та спорту, реалізації урядових програм, культури та спадку в межах владних повноважень [16]. Типовими функціями є розробка та реалізація державної політики в галузі фізичної культури і спорту, координація діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту, здійснення контролю за діяльністю відповідних спортивних організацій та установ, ліцензування спортивної діяльності, координація роботи щодо протидії вживанню допінгу тощо [17]. У своїй діяльності центральний виконавчий орган державної влади в сфері фізичної культури та спорту керується низкою нормативно-правових актів [17]. Так, законодавцем надано центральному виконавчому органу галузі повноваження щодо надання певним суб'єктам господарювання права телевізійної або через інші електронні інформаційні засоби трансляції спортивних змагань інших заходів загальнонаціонального характеру. Врегулювання процесів щодо надання прав на трансляцію здійснюється для вирішення таких завдань: централізації та підвищення рівня відповідальності за організацію конкурсу щодо надання прав на трансляції спортивних заходів; забезпечення рівного доступу зацікавлених суб'єктів до ринку прав на трансляцію; розвиток та підтримка конкуренції, підвищення якості послуг щодо трансляції спортивно-масових заходів загальнонаціонального характеру; здійснення заходів антимонопольного характеру на ринку; забезпечення висвітлення найбільш визначних спортивно-масових заходів, донесення відповідної інформації до суспільства; управління фінансовими та іншими ресурсами; інвестування відповідних коштів на розвиток шкільного, студентського спорту, розвиток спортивної інфраструктури, надання можливості громадським організаціям висвітлювати спортивно-масові заходи за рахунок державних та спонсорських коштів; здійснення нагляду та контролю за дотриманням правил та умов суб'єктами, що володіють певними правами на трансляцію, тощо.

Центральний орган державної влади в сфері фізичної культури і спорту здійснює відбір та фінансування кращих проектів та програм розвитку фізичної культури і спорту за окремими напрямками на теренах усієї держави. З цією метою щорічно оголошується конкурс і в установлені терміни відбираються кращі проекти та програми, які надалі фінансуються з державного бюджету. Результати реалізації програм широко висвітлюються в засобах масової інформації та на офіційних сайтах органів державної влади [17].

Значна увага приділяється законодавчому врегулюванню питань, пов'язаних з визначенням права власності на відео- та аудіозаписи спортивних подій із подальшою їх ретрансляцією; організацією заходів щодо забезпечення належного правопорядку

під час і після проведення футбольних матчів та інших змагань; фінансовим забезпеченням спортсменів та тренерів, соціальних гарантій тощо.

Загалом, слід відзначити, що організація державного управління галуззю в Італійській Республіці характеризується значною централізацією владних повноважень саме в державних структурах, і одночасно простежується значне делегування владних повноважень громадським органам управління із збереженням провідної ролі держави в регулюванні діяльності галузі.

Державне управління фізичною культурою і спортом у Французькій Республіці здійснюється через центральний державний орган виконавчої влади — Міністерство спорту. У відповідних регіонах, департаментах та комунах існує державний орган виконавчої влади в сфері фізичної культури і спорту, який забезпечує діяльність з розвитку та якісного функціонування галузі в адміністративно-територіальному утворенні [18]. З 2010 року при Міністерстві спорту створено і діє мережа децентралізованих служб, які на регіональному рівні відповідають за контроль та координацію реалізації молодіжної політики, освіти, суспільного життя та спорту. До основних повноважень Міністерства спорту Франції належать розробка загальнодержавної політики в сфері фізичної культури і спорту; забезпечення правового врегулювання діяльності в сфері фізичної культури і спорту; забезпечення рівноправного доступу громадян до занять фізичною культурою і спортом; забезпечення достатніх умов для досягнення високих спортивних результатів та розвиток професійного спорту; організація навчання та проведення сертифікації в галузі фізичної культури і спорту; розвиток масового спорту та фізичної культури; розвиток спортивної медицини; організація протидії вживанню допінгу та встановлення контролю за його розповсюдженням; створення належного матеріально-технічного, фінансового інших видів забезпечення фізичної культури і спорту; організація превентивних заходів щодо асоціальної поведінки та боротьби з насильством у спорті тощо [18].

У Французькій Республіці діє низка нормативно-правових актів, які регламентують діяльність у сфері фізичної культури і спорту, основним з яких є Спортивний кодекс [19]. Як визначено в кодексі [19], держава та адміністративно-територіальні утворення, інші суб'єкти фізичної культури і спорту сприяють і забезпечують розвиток фізичної культури і спорту. Держава здійснює контроль, сертифікацію та ліцензування діяльності в сфері фізичної культури і спорту з видачею документа встановленого зразка. Також держава сприяє розвитку спорту інвалідів, здійснює підтримку та контроль за діяльністю федерацій за видами спорту, забезпечує належний рівень дотримання законів та врегульовує спірні питання в спорті через спортивні федерації, інших вповноважених суб'єктів фізичної культури і спорту.

Згідно з кодексом відповідальні працівники центрального державного органу виконавчої влади наділені повноваженнями щодо здійснення заходів із виявлення та фіксації порушень правових норм, виписаних у кодексі суб'єктами фізичної культури і спорту. Відповідні працівники міністерства мають право витребувати відповідні документи, знімати з них копії, брати свідчення та пояснення з відповідальних осіб тощо. Вищезначена діяльність відповідальних осіб здійснюється з попереднім погодженням із прокурором, а усі зібрані матеріали передаються в прокуратуру згідно із встановленим порядком.

Спортивним кодексом Франції встановлюються права та обов'язки, порядок створення, функції та повноваження таких суб'єктів фізичної культури і спорту: асоціацій та спортивних товариств, спортивних федерацій та професійних клубів, спортсменів, тренерів, шкіл, національного музею спорту, Французького олімпійського та Спортивного національного комітетів. Французький олімпійський та Спортивний національний комітети здійснюють нагляд за дотриманням норм етики в спорті, беруть участь в урегулюванні спортивних конфліктів, які виникають між суб'єктами фізичної культури і спорту, окрім тих, які стосуються вживання допінгу тощо.

Згідно зі Спортивним кодексом спортивні федерації зобов'язані опікуватись станом здоров'я спортсменів, вживати необхідні заходи для його збереження, організувати належне медичне забезпечення діяльності спортсменів, їх навчання та тренування, організувати змагання, збори, вживати заходи протидії вживання допінгу та інших заборонених у спорті речовин. Французьке агентство боротьби із допінгом розробляє програму контролю за спортсменами, здійснює контроль за вживанням допінгу до та під час офіційних спортивних заходів, які проводяться федераціями за видами спорту, впродовж усього навчально-тренувального процесу тощо.

Кодексом врегульовується протиправна поведінка вболівальників інших осіб під час проведення спортивно-масових заходів. Законодавцем встановлена відповідальність за хуліганські або інші дії насильницького характеру, які вчинені щодо спортивного судді, гравця або будь-якої іншої особи, яка передбачає покарання у вигляді одного року ув'язнення або п'ятнадцяти тисяч євро штрафу.

Кодексом врегульовується питання фінансування галузі, згідно з яким фізична культура і спорт фінансується з державного та місцевого бюджетів. Також у кодексі визначено, що грошові суми, що надходять у вигляді сплачених податків суб'єктами, які отримали прибутки від трансляції спортивних заходів, спрямовуються цільовим призначенням на розвиток місцевих спортивних товариств, клубів, розвиток спортивної інфраструктури відповідних територіальних громад.

Таким чином, підводячи підсумки проведеного дослідження з питань організації державного управління та аналізу основних законодавчих актів у сфері фізичної культури і спорту, можна констатувати, що в усіх провідних країнах Європи значна увага приділяється розвитку та врегулюванню повсякденних питань діяльності фізичної культури і спорту. В усіх розглянутих нами країнах управління галуззю знаходиться в прерогативі держави і здійснюється відповідними центральними державними виконавчими органами влади, а відмінність полягає лише в ступені децентралізації і фокусуванні певних повноважень із управління галуззю на рівні суб'єктів федерації або інших територіально-адміністративних одиниць. Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на дослідження нормативно-правової бази в сфері фізичної культури і спорту інших провідних країн світу.

Список використаних джерел

1. Гуськов, С. И. Государство и спорт [Текст] : учеб. пособ. / С. И. Гуськов. — М. : МЦНТИ, 1996. — 176 с.
2. Бордюгова, Г. Ю. Міжнародне спортивне право як основа для формування національної галузі права "Спортивне право України" [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 "Міжнародне право" / Г. Ю. Бордюгова ; Ін-т законодавства ВР України. — К., 2009. — 18 с.
3. Платонов, В. Н. Спорт высших достижений и подготовка национальных команд к Олимпийским играм [Текст] : [монограф.] / В. Н. Платонов. — М. : Советский спорт, 2010. — 310 с.
4. Мічуда, Ю. П. Функціонування та розвиток сфери фізичної культури і спорту в умовах ринку [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.02 "Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення" / Ю. П. Мічуда ; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. — К., 2008. — 39 с.
5. О физической культуре и спорте в Российской Федерации : Федеральный закон Российской Федерации от 04.12.2007 г. № 329-ФЗ [Электронный ресурс] Консультант Плюс. — URL : http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_149065/.
6. Стратегия развития физической культуры и спорта в Российской Федерации на период до 2020 года [Электронный ресурс] ИнфоСпорт. — URL : <http://www.infosport.ru/strategiya>.
7. Программа "Развитие физической культуры и спорта в Российской Федерации на 2006–2015 годы" [Электронный ресурс] Федеральные целевые программы России. — URL : http://www.programs-gov.ru/12_1.php.

8. About Us [Electronic Resource] DCMS Government. — URL : http://www.culture.gov.uk/about_us/default.aspx.
9. What we do [Electronic Resource] UK Sport — The UK's High Performance Sports Agency. — URL : <http://www.ukssport.gov.uk/pages/what-we-do>.
10. Physical Training and Recreation Act 1937 [Electronic Resource] legislation.gov.uk. — URL : <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Edw8and1Geo6/1/46/contents>.
11. Sports Grounds Safety Authority Act 2011 [Electronic Resource] legislation.gov.uk. — URL : <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2011/6/contents/enacted>.
12. Die Bundesministerien [Elektronische Ressource] Die Bundesregierung. — URL : www.bundesregierung.de.
13. Sport im Land [Elektronische Ressource] Brandenburg Land Brandenburg. Ministerium für Bildung, Jugend und Sport (MBJS) — URL : <http://www.mbjs.brandenburg.de/sixcms/list.php/mbjs>.
14. Sport — ein Plus an Lebensqualität in Niedersachsen [Elektronische Ressource] Die Niedersächsische Landesregierung. — URL : http://www.mi.niedersachsen.de/live/live.php?navigation_id=14790&psmand=33.
15. Daten und Fakten [Elektronische Ressource] Der Deutsche Olympische Sportbund Organisation. DOSB-Organisation — URL : <http://www.dosb.de/de/organisation/organisation>.
16. Ministri e Ministeri del Governo Berlusconi IV [Risorsa Elettronica] Governo Italiano. Presidenza del Consiglio dei Ministri — URL : <http://www.palazzochigi.it/Governo/Ministeri/index.html>.
17. Attività Sportive [Risorsa Elettronica] POGAS. Presidenta del Consiglio dei Ministri. — URL : www.politichegiovaniisport.it.
18. Qui sommes nous [Ressource Électronique] Le site du Ministère des Sports. — URL : <http://www.sports.gouv.fr/index/qui-sommes-nous/organisation>.
19. Le cadre légal et réglementaire. Code du sport [Ressource Électronique] Le site du Ministère des Sports. — URL : http://www.sports.gouv.fr/le-cadre-lgal-et-rglementaire?debut_meme_rubrique=10.

*Рекомендовано до друку кафедрою фізичної культури та валеології
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
(протокол № 10 від 25 червня 2013 року)*

Надійшла до редакції 01.07.2013

Гасюк И. Л. Нормативно-правовые основы государственного управления физической культурой и спортом в ведущих странах Европы

Проанализированы нормативные и правовые основы государственного управления физической культурой и спортом ведущих стран Европы. Исследовано содержание основных законодательных актов, которые регулируют общественные отношения в сфере физической культуры и спорта России, Германии, Франции, Италии, Великобритании, — трудовых, социальной защиты, финансирования, административной и криминальной ответственности, спортивного арбитража, кадрового и материально-технического обеспечения. Проанализировано содержание спортивного кодекса Франции, охарактеризовано его структуру, регуляторную направленность, определены особенности властных полномочий центрального исполнительного органа государственной власти в сфере физической культуры и спорта. Установлено, что во всех рассматриваемых странах управление отраслью находится в прерогативе государства и осуществляется соответствующими центральными государственными исполнительными органами власти, а отличие заключается только в степени децентрализации и фокусировании соответствующих полномочий в управлении отраслью на уровне субъектов федерации или других территориально-административных единиц.

Ключевые слова: физическая культура, спорт, право, государственное управление.

Hasiuk, I. L. Standard and Legal Bases of the Government Physical Training and Sports in the Leading Countries of Europe

The standard and legal bases of state government organization of physical training and sports in the leading countries of Europe have been analysed. The contents of the basic acts which regulate public relations in the sphere of physical training and sports of Russia, Germany, France, Italy, Great Britain and questions concerning labor and social protection, financing, administrative and criminal responsibility, sports arbitration, personnel and material support have been investigated. The contents of the sports code of France has been analyzed: its structure and regulatory direction have been characterized: features of imperious powers of the central executive office of the state government in the sphere of physical training and sports have been defined. It is established that in all mentioned above countries the management of branch is a prerogative of the state and it is carried out by corresponding central state executive power: and the difference consists of only in the degree of decentralization and focusing on corresponding powers in management of branch at the level of subjects of federation or other territorial-administrative units.

Keywords: *physical training, sports, the right, the government.*

